

क्र.सं. / मराठी

8

का०५

का०५ पुराणे

क - ३५५ मे५

इ. वि. का. राजवाडे संस्कृत धुळे

—: हस्त लिहि —

ग्रंथ क्रमांक ४१०/६७

ग्रंथ नाम अक्षर

विषय क० पुराणे

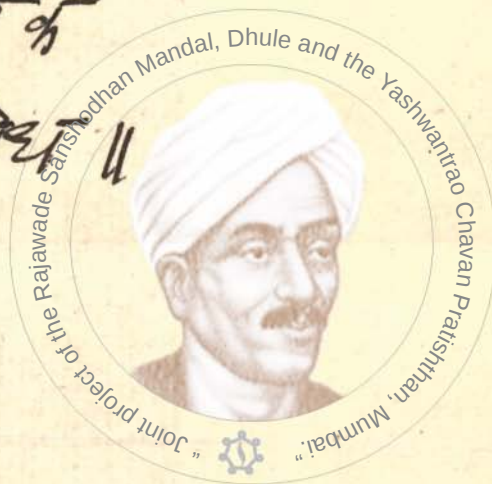
Joint Project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

मराठी

नामापाठक

॥ अश्वमेध ॥

काव्य



अथमध

प्रा० १०१॥

या
या

श्रीगुरुप्रसन्नामगजन्माजयावीनवीत॥पुढीलसंगाजीवतां॥
मुनीमृणसावधकरींचीत॥ब्रह्माअशुतअकराया॥१॥प्राथो
जालेमायादसृष्टा॥वीवीहीनेनेचालेसकळशैव्य॥आनंद
यादवगण॥सुरवसंपन्नरा॥२॥वीरमृणतीजालेआलो
लीका॥कैसंदेखांलेहेकेतु॥३॥मायानकळेदेखा॥श्रीकीर
पखयेधरी॥४॥आजुदेवा॥५॥मृणनीवीणीरक्षीताआ
नंत॥६॥आमुचीलज्जाराखन॥७॥नाथसाहाकारी॥८॥जयजी
परमपुरवधननीका॥९॥आमुचाजा॥१०॥संकटींरखसीगा
॥११॥पळीसीळळ॥१२॥तांचा॥१३॥खैसातुंजनीजनादन॥सं
नतिजालेसकळशैव्य॥पुजुनीयांशामकणी॥मर्याकीपत्र

बांधिलें॥६॥ पुढें चाली लाशाम कर्ण वारु॥ मागे चाले दळशासु॥
 भुयंगणी ब्रश केतु वीर॥ शेना सागुरु चाली लो॥ ७॥ चालुरंग शे
 ना चालत॥ पांयात वीर नेरी पर्वत॥ मागे वात धुळो रा
 उधळत॥ तेणे लोपत भ्रा॥ वीतांडी ती वने उपवना॥ प
 र्वत सीखरे दारुण॥ माहे तरणे॥ पंथ चालणे दुर्घ
 ट॥९॥ तंव पुढें देरवी लाल॥ र्वत वीस्ती॥ र्ण येजे नें शत॥ १॥
 वृक्ष लागले अडुल॥ हिम मं॥ शती॥ १०॥ पत्र पुरी फळीं
 लवती॥ नाना पक्षी कुंज ती॥ पान वारा पदें गर्जती॥ नदी या वाहा
 ती वीशाळा॥ ११॥ त्या नीरी चापा गरी॥ लोहीत पुरन गरी॥ तेथें रा
 जारत ध्वज राज्य करी॥ येक्ष राज तो॥ १२॥ तयारा या चीयान गरा॥

(2A)

शामकर्णपातला आवधारा ॥ तेथें गांठी पडीली वानरा ॥ अंगद
कुमरेंसीं ॥ १३ ॥ जन्मौ जया म्पाता ॥ हासां गाजी व्रताता ॥ वानरीं
कोंडीला पार्थ ॥ हें यथाशुतसं ॥ १४ ॥ मग म्हणे मुनेश्वर ॥ या
वना आला हो अंगद कुमर ॥ हो नामें वानरा ॥ राख्ये धर
कीरकीं ॥ देचा ॥ १५ ॥ करे अ
कोटीसी ॥ अद्वीत नाना फळां र
देसीं हरी कीर्तना ॥ १६ ॥ तेथें
येदर कन्या अती सुंदर ॥ लव
नरेश्वर ॥ कामातुर वीषयाची ॥ १७ ॥ वीर हज्वर आनी राहो सी ॥
तेणें वीळू अती मानसीं ॥ स्वसुरबनु पजेनी वासी ॥ तेणें प्रधाना

(3)

नासी बोला वीले। १३। तेथें रत ध्वजाची कुमरी। रबी वंती नामें सुं
दरी। सवे सरवीया शत शरी। वन बीहरी करी गाती। १४॥ प्रधाना
तें म्हणे अनी राहो। पेलतें सुंदरा राहो। ती तें देखो नीमज्जाल
कामदा हो। कांही उपावी कर। १५॥ म्ही ज्ञात नी तेथें। प्र
येन क रासुंदरी तें। कसलें सावें। म्ही आ अर्ता तें पुर
वावें। १६॥ वेगें गेलें प्रधाना। रती वती सगुण। बोला वी
ती ती येला गुन। तुं येथें के। १७॥ येथें यावया काये का
रणा। तें सांगावें वर्तमान। यिरी। १८॥ कोनी वानर वचना। हस्ये वदन बो
लता। १९॥ ये पर्वती चार ज धर। रत ध्वज माहावीर। ये दूर जाती
कुवेरा। तयाचा वंश जा। २०॥ तो हो ये मज्जपीता जाण। आणी

अश्वमेध (3A)

प्रा०

गड्डश्चसुरआंलालागुन॥साचापुत्रगसडकहन॥नामाभीधा
नमींसाचीकांता॥२१॥माईनामहीवेंती॥मींपतीव्रतामाहासती॥
आलीयेवनक्रीडेप्रती॥सरग रसासमागमें॥२२॥मगबोले
वानरप्रधान॥आमुबारा रंदन॥कीरकीदेचानृपवीच
वाना॥आणीराहोजाण गालेपेतुजदेखीलें॥मदन
तयाव्यापीलें॥तुजपासीपा आतांऐकसणतीलें॥आमुचें॥
२३॥तुंअंतुसरवोतयासी॥व्यभंगासी॥अंगसंगदेईअ
नीमाहासी॥होयेंआंम्लासीमाण॥२४॥ऐकोनीकपीचेवचन॥
रतवेंती॥कैधायमान॥मृणोभस्मकरीनश्रापुन॥मींपतीव्रताजाण
माहासती॥२५॥सांडाबोलाचीचाउटी॥सांडाआमंगळागोस्ती॥

(4)

चेसा करणें हें मातर बोटी ॥ पाप दृष्टी न धरावी ॥ ३१ ॥ शब्द ठेको
नी कही जा ॥ आनी राहो तें सागरी मधाना ॥ येरुठो आणां धर
ना ॥ पाप पुंन्ये कवणासी ॥ ३२ ॥ रास वीश या सकनरा ॥ यासी
केंचा भय लज्या वीचारी ॥ ३३ ॥ उधकार ॥ आप पर नवी
चारी ती ॥ ३४ ॥ मग ते येचे वें ॥ ३५ ॥ वेणीं प्रवेशली राजमंदी
री ॥ आणी राहो मनीं वीचारी ॥ ३६ ॥ रीबेळ आतां ॥ ३७ ॥ मेळुनी
उमीष्टुवानरा ॥ सत ध्वंसा ॥ ३८ ॥ नगरी ॥ युध्ये केलें दुर्धरा ॥ के
ना संकृष्ट दशाचा ॥ ३९ ॥ सत ध्वंसा ॥ नगरी वीध्वंसी
ली वानराणी ॥ ४० ॥ रीघोनी यां राज भुवनी ॥ ४१ ॥ रती वंती लागुनी धरी
यलें ॥ ४२ ॥ रती वंती सीचे उनी ॥ आनी राहो ॥ लोहो गीरी वळवला

७२८

३॥

(4A)

पाठाहो॥आमीसुवान्तरांचासमुहो॥आनंदेशुशुःकारकरीती॥३७॥
तंवेंआकस्मातदेखतीशामगर्भा॥पुष्टीचालेवानरशैल्ये॥चातु
रंगमांहादासण॥वादेपंगुहन्तरी॥३८॥चोडाधरीलावानरी
त्रशकेतंदेखीलेंतेंआधरवर्षा॥चढतीवीरेखरी॥शस्त्रसेष
रीवरुशत॥३९॥नरवानरा॥४०॥बाणांसीळांचासीरबाजा
णा॥जेसावरुशप्रळयेधना॥४१॥णमांहीलें॥४२॥नरवीरवरुश
तींश्चंधारां॥बाणजाक॥४३॥देखडीतीसमुळ॥तेणेंशोडी
तीपांडवदळ॥कपीकुळाचळखळलें॥४४॥ब्रशकेतंलोरीतोरहंव
रा॥सीहनादंष्ट्रं॥गर्जकृष्णकुमरा॥वानरींकेलाशुशुकारा॥नादेंअंब
राकोंदलें॥४५॥उगवलेअनीराहोचप्रधान॥वरुशतीवृद्धपा

(5)

शापा॥ ब्रशकेतसोडी बाणती क्षणा॥ करीनी वारणक्षेणमात्रे॥ ४५॥
वानशचें कणीणसंधान॥ तेणें पंगलें पांडवें न्ये॥ ब्रशकेतें पागी
देउन॥ आलाधो वोन पार्थीपासी॥ ४६॥ वानरी रोधीलें मार्गीसी॥ उत्त
तुन पडें न्यासी॥ कपीनारो सी॥ आतो यसी काये करावें॥
४७॥ आर्जुन मनीं वीचरी॥ वज्रशरीरी॥ माहाबळी वान
रकेशरी॥ ४८॥ म्हासाहाका त॥ ४९॥ करीतां मारती चें स्तव
ना॥ तो आला ध्वजारत्त भार॥ लायालें वीन वी आर्जुन॥ हेनग
रकोणन कळे मज॥ ५०॥ आतां तुन्हा लें ये जावें॥ तयांतें बर्यापरीं
सांगवें॥ शाम कणी तें सोडवें॥ मार्गी करावें मोकळें॥ ५१॥ अक
नी पार्थीचें वचन॥ त्वरेगे लावायो नंदन॥ जेथें होता अनी राहो आ

(5A)

पण॥ तेथें हनुमानपें आला ॥४९॥ देखतां चीमारुतीसी ॥ आंगद
 सुतलागे पायासी ॥ आळंगनीयांतयासी ॥ वरसनी बैसवीला ॥५०॥
 मगवीनवोकर जोडुन ॥ साहज ॥ आला लागुना ॥ तुं केवारी आ
 मुचाजाणा ॥ करीसोरखण ॥ हनुमंत म्हणे आंगदकुमरा ॥
 कांटाकीलेनीजनगरा ॥ की ॥ गरीया वनांतारा ॥ त्यावीचारा
 सांगावे ॥५१॥ हेसुदराकवणां ॥ येनामीतुवेवस्ता ॥ ऐसीईची
 वरवीबुधीनदेखांतुमी ॥ निचीदोसेगोरी ॥५२॥ रामक
 र्णिकांधरीला ॥ तुं वामार्गकेवीरोधीला ॥ हें कांयसांगं पावहीला ॥ ब्र
 तांतवर्तनाजोकांहीं ॥५३॥ रतीवंतीचासांगलाब्रतांतु ॥ हें वरवेंनोहेवो
 लेहनुमेंतु ॥ गरुडवीरमाहावीरव्यातु ॥ भृगुसुतुतयाचा ॥ ऐसाचीशार्थी

(6)

हे सुंदरी ॥ हे पती ब्रता कुमारी ॥ जो पाप बुधी अभी वास धरी ॥ तो नी
र्धा शिं नाडला ॥ १६१ ॥ तुम्हीं के ली वो खरी परी ॥ आणी ली परावी ना
री ॥ ते आपे शयै सले सीरी ॥ हे पती वही तुंवां ॥ १६२ ॥ रुत ध्वजा व
री धाडी घातली ॥ सान्नीन त के ली ॥ घेडनी आला सी हे
बाळी ॥ बुधी कुडी तुंवां के ॥ १६३ ॥ र्या भु गुची जाणा ॥ गरडा ची
हो ये पां सुन ॥ तो पदी राज ॥ वं व ह न ॥ विघ्न दारण तुं ह्रीं
के ले ॥ १६४ ॥ कवी आणी ली ॥ गरड नाटो पे तुं ह्रीं सी ॥ काये
वानुं शाच्या प्रता पारी ॥ खुली के रो पडी ली तुं ह्रीं ॥ १६५ ॥ गरडें बीदारी
लीं स्रष्ट पाताळे ॥ सता वीस भद्री लीं ना गकुळ ॥ समुद्र शो रवी
ला पारव बळे ॥ हे वाचें न चले तेथें काडी ॥ १६६ ॥ ऐक गरड पुराणी

(6A)

चें कथन॥ कींची तसांग तों लुज लागुन॥ जें कांडुं दुभी अरग्यान॥
सावधान परी येसीं॥ ६४॥ राया तो पुरे ये के समई॥ टीटवा टीटवी
पदे ती पांहीं॥ समुद्र बेरीं जां॥ नीली हीं॥ तें ग्रासीली मंडुकी
नं॥ ६५॥ मंडुकी गेली समु॥ टीटवी आंडीं पाहाता॥ रवो
पां पीलयां तें न देखता॥ ६६॥ अती अरकोईं॥ ६७॥ तं वटी
टीटा आला ब्रथें॥ आनंद न॥ तें स्त्री येतें॥ येरु म्हणे काये
आलें कांते॥ कां रुदना तें कोस॥ ६८॥ टीटीवी म्हणे गा प्राण प
ती॥ रवो पां आंडीं गेलीं होतीं॥ मीं गेलें उदर वृती॥ हातो हातीं
नेलीं आंडीं॥ ६९॥ ७०॥ कोनी स्त्री येचें वचन॥ टीटवा म्हणे कां कशी

(१)

समुद्रां जाणल पानी

सीरदन॥ मंड की ओं डीया तेंगी कोन॥ समुद्रीं जाणल पानी॥
आतां उपाव करे यासी॥ हट हे रा नीसी केसी॥ रीतें वसे समु
द्रासी॥ येर येरां सी बेळती॥ डुनी यां शुक्र ताहाना॥ वाचे
करी ती हरी स्मरणा॥ चुंरु॥ भसने॥ भुमी जाणटा की ती॥
१२॥ १९॥ असीं सहस्र वसरां॥ चुंचु या समुद्र उपसीत॥ तें
वें तेथें आला ब्रह्मसुता॥ वीरव्यात नारद॥ ७॥ कराव
याम होदधी चें स्नान॥ रवादीं अक्षवीणां वावोन॥ मुरवीं करी ना
मंड्यारणा॥ राम लक्ष्मी गावीदा॥ ७॥ नारदें देखीलें सांपदरीयां
सी॥ हरी नाम गर्ज वाचेसी॥ उदक भरुनी चुंचु वेंसी॥ पृथ्वी येसी

(७८)

टाकीती॥ ७२॥ अश्वीर्य देखोनी मुनीरावो॥ म्हणे हाथोरन वलावो॥
 आला पदीयांचे कौतुक पाहो॥ तें वेंतें येकनी स्ते॥ ७३॥ वीरमयो
 वाटला मनासी॥ सगडाला देगडें आणी सागरेसी॥ सीधु कर
 नी स्नानासी॥ पीळें संडी येना॥ ७४॥ नारद देखुनी घाला॥
 उतरस मुद्र पावला॥ तें वेंतें गुरु देखील॥ ध्यान स्तव
 सला येकनी स्ते॥ ७५॥ आसुला खसी॥ आचें त देखोनी
 शरीरासी॥ मग वीचा रुनी॥ सी॥ म्हणे काग केता सी भेटो
 आतां॥ ७६॥ तो बंधु हो येक गुरु॥ वगी आला त यापासीं॥ येम
 लाकीं वसीयासी॥ तेणें नारदासी देखीलें॥ ७७॥ तेणें नारदा तें पु
 जीलें॥ श्रीभुवनीचें वर्तमान पुसीलें॥ तें व देव रसी हों सोनी बोले॥
 नवल देखीलें येक आम्ही॥ ७८॥ काग केता येक मात॥ पुर्वस मुडी

(४)

चाब्रतोत॥ तुम्ही पदी कुळां श्रीमंत॥ सर्वदारदीत तयांसी॥ ७९॥
तया समुद्राचे बेटी॥ दीटवा आणी दीटी॥ उभयता ये कनीरी॥ ८०॥
माहाती ब्रवत धारी॥ ८१॥ तमांचीं ओंजे रवापां होती॥ त्यातें मेंडकी
होये भदीती॥ तीही वीनवी तंपरी॥ परीं तो चोली न धरी
कांहीं॥ ८२॥ दीटवामुणस वरीसी॥ तुलें शोखुं गाजळरा
सी॥ चेरुमुण साहाकारी वरीसी॥ तें गरडासी स्मरता ती
८३॥ हरीना मउआर वचें सी ८४॥ भरनी चुंचुसी॥ आणो नीटा
कीती पृथ्वीसी॥ वरुशें सुसोच जाली॥ ८५॥ गर्व केला आपां
पती॥ तेणें तुष्य केला स्वगपती॥ मज्यांची आली काकुलती॥
मुणोनी तुज प्रतीसांगो आली॥ ८६॥ तुंगरुडाचा कुमरा॥ जाला रीये

१२९



(8A)

मायाकींकर॥ जाणसीपापपुन्याचावीचार॥ हाआहेकारतुजकेंच
॥ ७५ ॥ ऐकोनीनारदाचेंवचन॥ कागकेताआलेस्फुराण॥ कोधिंजा
लादयदीयेमान॥ तेणेपदीगणमेकवीले॥ ७६ ॥ साचेमुख्येचोचप्र
धान॥ कानकवडाकुंकुटजा॥ योथासगुण॥ ज्याचेंअक्षेण
जळचें॥ ७७ ॥ तीहींहाकरी॥ कींचीतसांगेनसाच्यानामा॥
जेचालीलेसंग्रामा॥ जवळ॥ गीधिढोबधारीससाणे॥ हंस
बगलेबदकरवंदने॥ मारंगी॥ गुजाण॥ सारसआणीमयोर
७८ ॥ ऐसंअसंख्यातपदीदवली॥ वीलेअतीतुंबळ॥ पृथ्वीसी
मांडला॥ हलकालेळ॥ कागकेलुमुख्यनायेकु॥ ७९ ॥ ऐसाचालीला
कागकेलु॥ तोमाहाबळीयागसडसुतु॥ पुढंचालीलानारदमहंतु॥

(१)

मार्ग दावी तु सकळीं सी ॥ ९१ ॥ सकळीं केलें उडाण ॥ तेणें दाटलें ग
गन ॥ भानुबी बगेलें लोपोन ॥ पक्षी दारण चालीले ॥ ९२ ॥ वेगीं
आले लवणा धूरीपासी ॥ ते जाण ॥ ते स मुद्रासी ॥ तेणें पुत्रासी बो
लावीलें ॥ ९३ ॥ तो जावो ध
तो आला हरीतु ॥ नमस्क
ती ॥ काग केतु आला वळवृ
आरीतीनी जवळें ॥ ९४ ॥ तं
णीं भंगावा ॥ येरु म्हणे बरें द
ळां धरेरु ध्ये मांडलें दारण ॥ बाणीं त्रासीले पक्षी गण ॥ ऐसें का
ग केतें देखोन ॥ केलें उतचन आकासी ॥ ९५ ॥ जाळां धरु झडपीला

११

(१५)

पक्षी॥ छीं न नी न के लान रबीं॥ तेणें तो जाहाला दुःखी॥ मृच्छ
 गंत पडी येला॥ ९४॥ तंव तयासी माता मळोदरी॥ ते पती व्रता सुं
 दरी॥ तीणें प्रसन्न करनी त्रीप॥ जळचरी पक्षे कावे॥ ९५॥
 तंव मळ आणी मगरा॥ समग्रा॥ ते हीं त्रासीलें
 परीयारां॥ माहा मार प्रव॥ तपदी आणी जळचरां॥
 युध्य जालें संमग्रां॥ दरी ती॥ रा॥ तंव सावध जाला जाळा
 धरा॥ तेणें गरड पुत्र हट॥ द्यां युध्य जालें दारणा॥ काग
 केत केला छी न नी न॥ धरणी पडीला मृच्छापन॥ पक्षी गण
 त्रासीले॥ १॥ ऐसं नार दंदे खेनी॥ दुरसु आठवला मनी॥ जो त्री
 कुटस्थानी॥ लंका बेदी वसतु॥ १॥ तो ही गरडा होय सुतु॥ तो पक्षी

(10)

हीण पाये चालतु ॥ दादश योजने युंचुत्ये परमीतु ॥ जो ना
हरी तु नारद तेथें ॥ फेडुर नीनाक्षर ददर्शिता ॥ ध्यावोनी
चरणां लागला ॥ म्हणें उजनी ॥ भयोर जाला ॥ जेणे दलसी
मुनी राया ॥ ५ ॥ स्वामी कंच ॥ जे वलें ॥ सुरवका को माई
ला ॥ तें व नारद ह्छुं पीब ॥ पीय जालें तें ॥ उगई का ॥ ६ ॥
बार तु सावं धुका गेवतु ॥ लोकी नांदतु ॥ तो जाळों ध
रं केला होता हतु ॥ पडीला ॥ रणीसी ॥ ७ ॥ तेणें प्राणा सांजि
ला जाणा ॥ ह्म्यां दररो दरयान ॥ मासे कळवळी लें मना ॥ तुजला
गोनरां गुणालें ॥ पातो ॥ आला टीठी वीच्या के वारा ॥ घेउनी प
दी कुळ सभारा ॥ युध्य जालें तया आणी जाळों धरा ॥ आला





मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com